

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Viranomaisten välisen tehtävänjaon selkeyttäminen on tärkeää. Ympäristöterveydenhuollon nimeäminen osaksi tartuntatautiin torjunnan viranomaisverkostoa on merkittävä parannus verrattuna nykytilaan ja selkeyttää erityisesti valvontaan liittyviä toimivaltuuksia sekä viranomaisten välistä tiedonkulkua.

Lakiesityksessä ympäristöterveydenhuollon valvonta- ja tiedonsaantioikeudet ovat aiempaa selkeämmät ja yhtenäisemmät. Ympäristöterveysviranomaisilla on oikeus tehdä tarkastuksia, ottaa näytteitä ja saada asiakirjoja kaikissa tartuntatautilain mukaisissa tilanteissa. Tämä on perusteltua ja tarpeellista, koska tartuntatautiin torjuntaan liittyvä valvontatyö kohdistuu usein kiireellisiin ja nopeasti muuttuviin tilanteisiin.

On tärkeää huomioida, että laajeneva tai tehostuva valvontatehtäväkenttä edellyttää kunnissa riittävää resursointia sekä selkeää valtakunnallista ohjausta. Ympäristöterveydenhuollon näkökulmasta keskeistä on, että lain toimeenpanoa tuetaan yhdenmukaisilla ohjeilla ja koulutuksella ja että uusia tai laajenevia tehtäviä arvioidaan realistisesti suhteessa kuntien käytettävissä oleviin henkilöstöresursseihin.

Kunnan ympäristöterveydenhuollolle syntyy lakimuutoksen myötä uusia kustannuksia sekä tehtävien hoitamisesta että henkilöstön koulutuksesta ja perehdytyksestä. Lisäksi elintarvike- ja terveysuojeluvalvonnan tuottamat tulot voivat vähentyä, jos viranomaisresursseja joudutaan siirtämään ennalta suunnitellusta, maksullisesta valvontatyöstä tartuntatautilain mukaisten

kiireellisten määräysten valvontaan tai muuhun tartuntatautilain nojalla tehtävään työhön. Näiden kunnan ympäristöterveydenhuollolle aiheutuvien kustannusten kompensointia ei ole otettu huomioon taloudellisten vaikutusten arvioinnissa eikä ehdotetussa tartuntatautilaissa.

Yhdyskuntien jätevesiseuranta (41 §)

Lakiesityksessä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos seuraa mikrobien sekä mikrobilääkeresistenssin esiintymistä yhdyskuntien jätevesissä. THL antaa määräyksen jätevesiseurantanäytteiden keräämisestä. Kunnan tulee kerätä jätevesiseurantanäytteet THL:n määräyksen mukaisesti.

Käytännön toteutuksen kannalta on tärkeää, että kunnissa on ennakolta selkeästi määritelty, mikä taho vastaa jätevesiseurantanäytteiden ottamisesta ja siihen liittyvästä organisoinnista. Vastuiden tulee olla selvät jo ennen mahdollista kiireellistä tartuntatautilannetta, jotta näytteenotto voidaan käynnistää viivytyksettä. Näytteenoton käytännön toteutus olisi luontevinta olla jätevesilaitoksella itsellään.

Tavaran ja tuotteen puhdistus, karanteeni tai hävittäminen (59 §)

Lakiesityksen perusteluissa tuodaan esiin, että pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin tavaran tai tuotteen puhdistamisesta ja puhdistamiseen liittyvät toimet olisi tarkoituksenmukaista tehdä yhteistyössä kunnan terveydensuojelun kanssa.

Puhdistamisella tarkoitettaisiin kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla tavara tai tuote voitaisiin puhdistaa siten, ettei siitä enää aiheutuisi tartunnan vaaraa. Tässä on hyvä huomioida, ettei terveydensuojelu ole välttämättä ensisijainen asiantuntija yleisvaarallisen tartuntataudin aiheuttamassa kontaminaatiossa. Mikäli terveydensuojelulla on ohjaava rooli asiassa, tulee huolehtia, että terveydensuojelu saa riittävää koulutusta.

Henkilöliikenteen hygieniatoimenpiteiden valvonta (71 ja 73 §)

Lakiesityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoisivat henkilöliikenteen palveluntarjoajiin kohdistuvien hygieniavelvoitteiden sekä niitä koskevien päätösten noudattamista.

Liikenteen palveluntarjoajat eivät kuulu terveydensuojeluviranomaisen valvontakohteisiin normaalitilanteessa, eikä näistä toimijoista ole valmiita valvontarekistereitä. Valvonnan tehokas toteuttaminen edellyttää tämän vuoksi Liikenne- ja viestintävirastolta selkeää ja yhtenäistä valtakunnallista ohjeistusta sekä tietojen sujuvaa jakamista viranomaisten välillä.

Lisäksi on syytä arvioida, ovatko ympäristöterveydenhuollon resurssit riittävät henkilöliikenteen liikennevälineisiin kohdistuvaan valvontaan tilanteissa, joissa samaan aikaan on todennäköisesti merkittävä valvontatarve myös ympäristöterveydenhuollon omissa kohteissa, kuten elintarvikehuoneistoissa, oppilaitoksissa ja hoivayksiköissä.

Tiloja ja toimintaa koskevien torjuntatoimien valvonta (84 §)

Lakiesityksen mukaan hyvinvointialueet ja HUS-yhtymä sekä kunnan ympäristöterveydenhuollon toimijat valvovat ensisijaisesti tartuntatautilain nojalla annettujen päätösten noudattamista omalla hallinnonalallaan ja omissa toiminnassaan. Tämä lähtökohta on kannatettava.

Käytännössä useat valvontakohteet, kuten esimerkiksi sosiaalihuollon asumisyksiköt, voivat kuulua samanaikaisesti usean viranomaisen valvontaan. Näiden kohteiden osalta on tärkeää, että torjuntatoimien ja niitä koskevien päätösten valvontavastuista säädetään ja ohjeistetaan selkeästi, jotta vältetään päällekkäinen valvonta tai toisaalta valvonnan aukot.

Järvinen Mari
Kouvolan kaupunki, ympäristöterveydenhuolto